

Most Radija Slobodna Evropa

Da li ova sadašnja kriza ima sličnosti sa onom uoči početka rata u BiH?

STJEPAN MESIĆ: Sadašnja kriza ima dosta sličnosti, ali nije toliko opasna koliko je bila ona 1990-ih godina. Sličnost je utoliko što ovu krizu ne proizvode Bosanci i Hercegovci već Zagreb i Beograd. Kako se vlada oficijelni Zagreb? Oni kažu da priznaju postojanje BiH u njenim prirodnim, državnim granicama, ali prihvaćaju sve ono što govori Dragan Čović. A to je jedan od razbijača BiH i saveznik drugog razbijača Milorada Dodika. Koja je onda prava politika Zagreba? Jer ako se priznaje BiH, ako se priznaju njene državne granice, zašto se onda razgovara sa njenim razbijačima? Mislim da međunarodna zajednica mora istupiti i otpustiti one koji razbijaju BiH.

NENAD ČANAK: Ne mislim da je toliko opasno kao onda, međutim, stvari koje tinjaju uvek prete da u nekom trenutku dođe do eksplozije. Mislim da je ovo što se sada događa posledica nezavršenog rata u BiH. Da bi se rat završio mora se znati ko je pobedio, a ko je pobeđen - i to ne u nivou koja je vojska pobedila nego koja je ideja poražena, koji je plan jedne ili druge strane uspeo. Inače, volim da Republiku Srpsku nazivam severoistočnom BiH jer priča o RS je velika prevara. Niti je to republika, niti je srpska. To je etnička odrednica koja je zlopotrebljena. U pitanju je istorijski faslifikat koji se održava iz privatnih interesa jedne grupe ljudi, a hranjen je strahom od užasa rata kroz koji se prošlo 1990-ih godina. I mi u Vojvodini to plaćamo cenom očiglednog pranja novca iz severoistočne BiH koje se vidi na svakom koraku. Radi se o tome da prekidom rata u BiH nije završen projekt stvaranja Velike Srbije ili saveza srpskih zemalja ili kako se to danas eufemistički naziva srpskog sveta. U pitanju je kontinuitet svega toga.

MESIĆ: Gospodin Čanak je u pravu. U ratu je poginulo 100.000 ljudi, ali to se nije odrazilo na situaciju koja je nastala nakon rata. BiH je podijeljena na dva entiteta i na tri konstitutivna naroda, ali nitko nije zadovoljan. A nije zadovoljan zato što je međunarodna zajednica prestala brinuti o BiH. Lako je reći - *Dejtonski sporazum* je doveo do mira. To je tačno, ali BiH nije izgrađena kao funkcionalna država zato što i u Federaciji i u RS postoje oni koji misle da se BiH može podijeliti. To bi bilo manje važno kad ne bi i u Zagrebu i u Beogradu bilo snaga, vrlo moćnih, koje misle da se BiH može podijeliti. Međunarodna zajednica je sada pozvana da kaže, ali učinkovito, da je arhitektura Evrope postavljena, da je osamostaljenjem Kosova ona završena. Ostaje proces ujedinjavanja jer samo ujedinjena Evropa može biti veliki igrač u svijetu. Ali, nažalost, Evropa danas nema lidera. To su sve činovnici, a ne ljudi sa vizijom.

KARABEG: Kako gledate na Dodikove pretnje da će ukinuti zajedničku vojsku, pravosuđe i poresku upravu i preneti ih u nadležnost RS. Dodik tvrdi da je to povratak na, kako on kaže, izvorni *Dejton*?

ČANAK: Dodik zaboravlja jednu situaciju. Ako bi to uradio, onda bi potpisnici i garant *Dejtonskog sporazuma*, a to su velike svetske sile, morali da reaguju. On se uzda, i to ne krije, da će Rusija stati na stranu njegovih planova. Jer strateški interes Rusije je da Srbija, severoistočna BiH i Crna Gora budu nepotopljivi nosači aviona i ruskih balističkih raketa u srču

EU. Međutim, neće Rusija zbog RS da zarati s planetom. To može da misli samo naivan čovek. Tim pre što je sada u toku gasni rat. Tako da mislim da od Dodikovih pretnji nema ništa, da on svojim izjavama samo junači sebe i svoje okruženje.

MESIĆ: Dodik je vrlo glasan, ali iza njega ne stoji nitko osim oficijelne Srbije. Ne govorim o narodu već o režimu. Jer Dodik je više u Beogradu nego u Banjaluci. On očekuje nekakvu veliku pomoć od Beograda. Od toga nema ništa. Granice se nisu ni za milimetar promijenile ni nakon što je dobro naoružana *Jugoslavenska narodna armija* krenula ostvariti cilj koji joj je postavio Slobodan Milošević, a to je etnički čista Velika Srbija. Tko će sada podržati Dodika? Nitko. Zato su to prazne riječi, ali uznemiravaju ljude. A Evropa ne može sebi dozvoliti da netko uznemirava ljude na bilo kom dijelu evropskog prostora.

KARABEG: Ima mišljenja da je sve ovo igra Vučića i Dodika kako bi isprobali dokle može da se ide u osamostaljenju RS, pa, kad stigne oštro upozorenje sa Zapada, Vučić će zaustaviti Dodika i predstaviti se kao spasilac i mirotvorac?

MESIĆ: U suštini to je međusobno ohrabivanje, pa šta se od toga izvuče, jer je jasno da BiH mora opstati, da se ona ne može razbiti jer se u slučaju njenog razbijanja razbija Evropa, pucaju mnogi šavovi, a to si Evropa ne može dozvoliti. A Hrvatsku uvlače u tu igru da bude jedan od sudionika, da je nemaju protiv sebe. Međunarodna zajednica bi sada trebala biti daleko odlučnija i reći šta se može, a šta ne može. Mora se reći da onaj tko ne prihvaća BiH i tko ne poštuje pravila igre ne može ostati u politici BiH. Kao što ne može igrati nogomet onaj tko loptu hvata rukom. On ide van sa igrališta.

ČANAK: Ako je to igra, onda je opasna. Ipak, mislim da je to mnogo višeslojnije nego što na prvi pogled izgleda. Verujem da bi se Vučić koliko sutra odrekao Dodika ako se pokaže da mu može zasmetati. Tu se meša jako mnogo političkih, čitajte ekonomskih interesa. Jednom prilikom, dok sam još razgovarao sa Dodikom pošto ga dugo poznajem, rekao mi je da mu ne pada na pamet ujedinjenje sa Srbijom i da je njegova osnovna ideja nezavisna RS zato što je to, parafrazirajući, dobro za biznis. Nema bolje stvari za biznis od nezavisne države jer onda možeš da praviš pravila kakva hoćeš. Jedino što planeta tako ne funkcioniše. I tu je cela poenta. Nije to nikakva priča o nacionalnim interesima. To je kombinacija privatnih interesa i interesa velikih sila gde smo svi mi na Balkanu sitan novac za potkusurivanje Rusije, Kine, SAD, EU. Tako nas i posmatraju, tako i postupaju s nama.

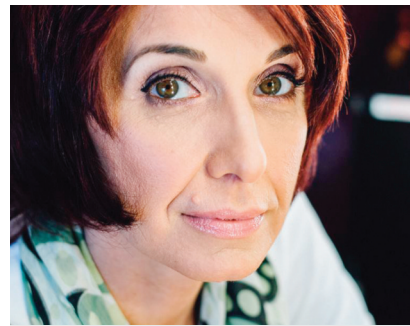
KARABEG: Dodik je obećao da će ići do kraja?

MESIĆ: Ako misli ići do kraja BiH onda ima pravo otići iz BiH. Ali on ne misli tako. Misli da prijetnjama može nešto izvući, neku korist za svoju politiku.

ČANAK: Ne znam šta je kraj, ali, koliko sam ja dosad pratio događanja na prostoru bivše Jugoslavije, kraj je obično takav da oni kojima su usta puna srpstva završe u Moskvi.

Iz ugla aktivistkinje ženske Platforme

Tamna je noć

Marija Srđić

Bila je obična beogradska oktobarska noć: smrt je kosila u crvenim zonama kovid bolnica, na grad su se spuštale čestice zagađenja od koga se narednog jutra teško disalo, mladi u klubovima su pevali i plakali oprastajući se od prijatelja koji u svet odlaze *sa kartom u jednom pravcu*, neke majke su prebrojavale poslednje novčanice u pregradi „za crne dane“ i pitale se „kako do prvog“?

Obično je bilo u toj noći i što su *NN hrabri Obilići* u ruke uzeli crni sprej i jurišali na jedna vrata u *Jug Boganovoj* ulici, da bi na njima ispisali: *Kurve u crnom, Ratko Mladić*, i potpisu radi, dodali nekoliko simbola sa četiri ćirilčna slova S. Narednog jutra, porta-

šlih ratova. Jednako i zbog zahteva da se onemogući svaki oblik političkog delovanja onih koji su u *Haškom tribunalu* osuđeni za ratne zločine, a danas su (posle osuđene zatvorske kazne) ponovo u zemlji.

Godinama se tolerišu svi oblici napada na *Žene u crnom* ali i na sve one koje u svom javnom delovanju, bilo kao aktivistkinje, novinarki, umetnice ili političarke glasno istupaju „protiv rata, mržnje i nasilja“: od uvreda, blačenja, izlaganja medijskom i linču na društvenim mrežama, do pretnji smrću i fizičkih napada. Broj postupaka koji su vođeni protiv napadača je zanemarljiv, a broj osuda na nivou statističke greške. Vlast u Srbiji odavno se održava na proizvodnji *neprijatelja*, negovanju atmosfere „rata niskog intenziteta“, na strahovima i osećanju nacionalne ugroženosti. Za razliku od 1990-ih, neprijatelji danas nisu s one strane granice, druge nacije ili vere, nego žene i muškarci među nama: *Drugosrbijanci, Soroševci, doušnici zapadnih službi, mrzitelji svega srpskog i pravoslavnog, feministkinje*.

Ekstremna desnica ovde buja i širi se kao korov. Novi, mladi jurišnici regrutuju se, indoktriniraju i obučavaju u okrilju neregistrovanih grupa ali, sve češće, i u udruženjima građana koja se predstavljaju kao *humanitarna*, ona koje „neguju i štite srpsku tradiciju“ ili „brinu o dobrobiti životinja“.

lima i društvenim mrežama probijala se vest da su aktivistkinje *Žena u crnom* doživele „još jedan napad“ neke od desničarskih grupa.

Osude zastrašivanja *porukama mržnje* stigle su od organizacija koje štite ljudska prava, ženskih seestrinskih organizacija, od ljudi koji razumeju i podržavaju tridesetogodišnji beskompromisni angažman aktivistkinja i aktivista najpoznatije mirovne organizacije u Srbiji. Ljudi iz vlasti ćutali su i ovoga puta, uprkos javnim pozivima da se oglase. Nije bilo ni osuda, ni, što je u ovakvim prilikama mnogo važnije, identifikovanja i procesuiranja počinilaca napada.

Žene u crnom oduvek su na meti srpskih desničara. Pre svega zbog zahteva da „Srbija napravi radikalni raskid sa zločinima iz prošlosti“, pokloni se senima nevinih žrtava ratova 1990-ih i onemogući veličanje i rehabilitovanje zločinaca pro-

Prema istraživanju vojvodanske antifašističke koalicije 2018. na mapi su se našle 23 organizacije i grupe sa odlikama desnog ekstremizma. Danas ih je, sasvim izvesno, više. Njihovo delovanje je tokom prošle decenije tolerisano, potom podsticano i usmeravano, da bi na kraju bilo legitimisano u političkoj areni. Dakle, normalizovano.

Zato, neka nikog od nas ne začudi kad se u jednoj sasvim običnoj beogradskoj, novosadskoj, kraljevačkoj ili vranjskoj noći, na vratima pojave momci sa zadatkom da baš od nas štite srpstvo i brane srpsku čast. ■

